

Akımlar - Örnek Metin Analizi

Klasisizm

*Hiç şüphe etmem, madam, kocanızdır mutlaka,
Bu mucizeyi yapan Hektor'dur ruhunuzda.
İster ki, varlığıyla Troya tekrar doğrulsun,
Size saklattığı bu uğurlu çocuğunun.
Pirüs onu vadetti size, duydunuz demin,
Madam, bir tek kelime beklerdi vermek için.*

Pasaj, **klasisizm** akımını temsil eden bir eserden alınmıştır. Karakterler hem **toplumun üst kesimlerinden** alınmış -"madam" diye hitap edilmesinden anlaşılır- hem de **Yunan mitolojisine** aitlerdir: Hektor, Pirüs. Bahsi geçen "Troya", **tarihten** alınmış bir olaydır. Dil ve anlatımda **kural ve ölçülere sadık kalınmıştır**: ilk iki dizede yarım uyak, son iki dize çiftinde de tam uyak vardır; tüm pasaj 14'lü hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Romantizm

*Adam üç adım atıp masanın üzerindeki lambaya yaklaştı.
— Vay canına, diye devam etti, olan biteni anlamamış gibi görünerek, bu mümkün değil. Duymadınız mı? Ben bir kürek mahkûmuyum. Ağır hapis cezası aldım. Cebinden katlanmış büyük bir sarı kâğıt çıkardı. İşte kimliğim. Gördüğünüz gibi, sarı. Gittiğim her yerden kovulmamı sağlıyor. Okumak ister misiniz? Okumayı zindanda öğrendim. Orada gitmek isteyenler için bir okul var. Bakın üzerinde ne yazıyor: Jean Valjean, serbest bırakılmış kürek mahkûmu, doğum yeri... Bu sizin için önemli değil, on dokuz yıl zindanda kalmış. Beş yıl hırsızlıktan, on dört yıl dört kez kaçmayı denediği için. Bu şahıs çok tehlikelidir. İşte hepsi bu. Herkes beni kapı dışarı etti. Siz beni kabul ediyor musunuz? Burası han mı? Bana yiyecek bir şeyler ve yatacak bir yer verir misiniz? Ahırınız var mı?
— Madam Magloire, dedi piskopos, yüklükteki yatağa temiz çarşaf koyun. Daha önce iki kadının ne kadar itaatkâr olduklarını belirtmiştik. Madam Magloire talimatı yerine getirmek için salondan çıktı.*

Pasajın alındığı metin **romantizm** akımına dahildir. Konu **günlük hayattan** alınmıştır: bir piskopos ile eski bir mahkumun konuşması ele alınır. Karakterler **toplumun**

farklı kesimlerinden alınmıştır: bir piskopos, bir madam ve eski suçlu olan sıradan bir vatandaş. Diyalog biçimindeki pasajda eski mahkum, **iç dünyasını yansıtır**: *"İşte kimliğim. Gördüğünüz gibi, sarı. Gittiğim her yerden kovulmamı sağlıyor."* sözü, adamın eskiden ceza yatmış olmasının **bireysel deneyimine** nasıl yansıdığını anlatır. *"Herkes beni kapı dışarı etti. Siz beni kabul ediyor musunuz?"* diye sorması dışlanılma ve reddedilme geçmişini, onu kabul edecek birilerini bulma arayışını; yani yine **bireysel deneyimlerini** ve bu deneyimlerin onda oluşturduğu **duyumları** ortaya koyar. Dil-anlatım açısından serbesttir. Diyalog içerisinde kişisel, görüşlerini belirli bir düzene sadık kalmadan; akılların geldiği şekilde iletir. Yazar, karakterler hakkındaki görüşlerini açıkça söyler: *"...iki kadının ne kadar itaatkâr olduklarını belirtmiştik."* ve *"...biteni anlamamış gibi görünerek."* gibi alıntılarda da görüldüğü üzere.

Realizm

Odanın ortasında dikiliyor ve acılı bir şaşkınlıkla çevresine bakınıyordu. Kapıya gitti, açıp dışarıyı dinledi. Ama yapacağı şey bu değildi. Birden duvar kâğıdının delik olduğu köşeye atıldı, elini delikten sokup yokladı, kâğıdı gözden geçirdi. Hayır, bu da değildi yapacağı. Sobaya gitti, kapağını açıp külleri karıştırmaya başladı; pantolon paçalarından kestiği ipliklerle, yırtık cep astarı attığı gibi öylece duruyordu; demek kimse sobaya bakmamıştı! Birden, Razumihin'in az önce sözünü ettiği çoraplarını hatırladı. Gerçekten de yorganın altındaydı çorapları; ama o günden beri her ikisi de öylesine kirlenmiş, eskimişti ki Zamyotov'un hiçbir şey fark edememesi son derece doğaldı.

Metin **realisttir**. Konu olarak sıradan bir orta sınıf vatandaşın yaşamı seçilmiş ve bu tür bir insanın sergileyeceği davranışlar **aynen yansıtılmıştır**. Delik duvar kağıdı, yırtık cep astarı, kirli çoraplar gibi unsurlarla kişinin **sosyal statüsünün günlük yaşamını nasıl etkilediği** vurgulanmıştır. Sefaletinden kaynaklanan odasının düzensiz ve pis hali, Zamyatov'da "acı ve şaşkınlık" hissi uyandırır. Bu odanın düzensiz ve pis hali, olabildiğince **gerçeğe yakın** bir şekilde betimlenir. Kullanılan dil **nesnel** bir üsluptadır. Yazar, kişinin hareketlerini aynen aktarır, herhangi bir konuda yargı veya görüş bildirmez. Anlam açıktır, örtülü bir mesaj veya farklı yorumlanabilecek ifadeler yer verilmemiştir. Kullanılan dil de sadedir, söz sanatlarına yer verilmez.

Natüralizm

O galiba kötü yola sapmış, yoksul ailelere göre suçların en büyüğünü işlemiş, yani birkaç para yemişti. Zenginler için eğlence peşinde koşan adam yalnızca budalalık etmektedir. O, gülümseyerek söylendiği gibi, hovardanın biridir. Yoksullardaysa ana babayı sermayeden yemek zorunda bırakan bir oğul kötü kişidir, serseridir, haylazdır!

Bu ayırdediş de, iş aynı olmakla birlikte, yerindedir. Çünkü davranışların önemini ancak sonuçları belirtir.

Pasaj, **natüralist** bir metinden alınmıştır. Ele alınan konu, toplumun **bozuk bir tabakasındaki** birinin davranışlarıdır. Pasajda kişinin ekonomik çevresinin hakkında verilen yargıları nasıl **belirlediğine** değinilir, bu açıdan natüralizmin **determinist** unsurunu yansıtır. Zenginlerin parayı çarçur eden kişilerden "gülümseyerek", "hovardanın biri" gibi ifadelerle alttan alınarak bahsettikleri; ancak fakir aileler için çocuklarının para çarçur etmesinin büyük bir günah olduğu, böyle bir şey yapanın "kötü, serseri ve haylaz" biri olarak algılanacağından bahsedilir. Aynı determinizm metinde "...davranışların önemini ancak sonuçları belirtir." ifadesiyle aktarılır: zengin çocuğu ve fakir çocuğu bire bir aynı kararı almışlardır, sadece ekonomik statülerine bağlı olarak farklı sonuçlarla karşılaşır. Dil ve anlatım bakımından metin **nesnel** bir üslupla, yaşanan olayları **oldukları gibi aktarır**. Anlam açıktır, kullanılan dil sadedir.

Parnasizm

*Sokaklarda seyl-âbeler ağlaşır,
Ufuk yaklaşır, yaklaşır, yaklaşır;
Bulutlar karardıkça zerrâta bir
Ağır, muhtazır dalgalanmak gelir;*

Pasaj, **parnasyen** bir şiirden alınmıştır. Pasajda yağmur olayı, **canlı ve detaylı** bir şekilde **tasvir** edilmiştir: "...zerrâta bir / Ağır, muhtazır dalgalanmak gelir;" dizesinde örneğin, yağmur taneleri ağır, can çekişen varlıklar olarak nitelendirilmiştir. **Estetik** yaratma amacı vardır, dolayısıyla dil ve anlatımda ahenk sağlayan unsurlar kullanılmıştır. İlk iki dizede "...-laşır / ...-laşır" ve son iki dizede "...-ir / ...-ir" seslerinde **uyak**, tüm dizelerde **11'li hece ölçüsü** vardır. Zerreler ağır ve

muhtazır olarak nitelendirilmiş, sellerin ağladığı söylenmiştir. Bunlar **kişileştirme söz sanatına**, ikinci dizedeki "yaklaşır" ifadesi **takrime** örnektir.

Sembolizm

*Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allahım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar?
Neden böyle düşman görünürsünüz,
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?*

Pasajın alındığı metin **sembolisttir**. Ele alınan konu bireyin yaşlanma sürecidir, bu süreç ve birey üzerindeki etkileri sembollerle anlatılmıştır. "Aynaların düşman görünmesi" şiir öznesinin yaşlanan bedeni ile bir olamaması, bedenini kendinden uzaklaştırması, kendi bedenine yabancılaşması gibi olayların temsilidir. "Şakaklarına kar yağma" ifadesi, saçların beyazlamasına atıf yaparak yine yaşlanmayı temsil eder.